

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента
Правоторової Ольги Михайлівни
на дисертацію Педана Артема Ігоровича
«Адміністративно-правові відносини у сфері виконавчого
провадження в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження. Україна, з моменту здобуття незалежності, увесь час прагне модернізувати свої державно-правові інституції до загальновизнаних міжнародною спільнотою засад. Демократизм, орієнтування інструментів адміністрування на забезпечення потреб громадськості а також визнання людини найвищою соціальною цінністю – основні фундаментальні основи, які поступово укорінюються як в актах законодавства так і свідомості громадян.

Зокрема Конституція України закріпила правило, згідно з яким усі судові рішення є наслідком здійснення судочинства та підлягають обов'язковому виконанню.

Однак, тільки наявні судові рішення не завжди є передумовою його виконання. В зв'язку з цим держава повинна створити ефективні механізми, які забезпечують примусову їх реалізацію. Нажаль, стверджувати про наявну досконалу систему здійснення такої діяльності в Україні недоречно, про що свідчить щонайменше результати соціологічних опитувань громадської думки відносно стану виконання судових та інших юрисдикційних рішень в Україні. Відповідно, потреба здійснення комплексного дослідження про адміністративно-правові відносини у сфері виконавчого провадження в Україні, що здійснене Педаном А.І., не вимагає додаткового обґрунтування.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження є одним із перших

комплексних досліджень, у якому розроблено нові теоретичні конструкції та розв'язано наукове завдання щодо вивчення адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні, вироблено відповідну теорію та сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Так, автором наводиться авторське визначення поняття адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження як форми адміністративно-правових зв'язків, породжених суспільною необхідністю, коли учасники (хоча б один, владно уповноважений) зацікавлені в досягненні мети їх комунікації (з однієї сторони виконання припису моделі поведінки, закріпленої у відповідному рішенні, з другої – відновлення справедливості та забезпечення охорони та поновлення прав, свобод та інтересів зацікавлених осіб та загалом представників соціуму в межах гарантування їх належного життя на території України, з третьої – здійснення належного врегулювання поведінки громадян), опосередковуючи весь процес адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових та позасудових рішень доводять його до процесуального завершення, де учасники таких зв'язків, в залежності від адміністративної норми та об'єктивних підстав її активізації, наділені конкретною правосуб'єктністю, яка і визначає роль та призначення даних видів правовідносин, і які, відповідно, характеризуються або субординаційним характером або рівністю сторін, а у необхідних випадках ще й застосуванням примусових заходів до суб'єкта, який ігнорує вимоги належної поведінки.

Запропонована синонімічність наукового розуміння категорій «провадження» та «процес» стосовно примусового виконання юридичних рішень, коли вони позначають сукупність процедурних адміністративних дій уповноважених державою суб'єктів публічної адміністрації на зобов'язального суб'єкта публічного управління шляхом застосування стосовно нього адміністративного примусу з метою виконання ним

передбаченої юридичним рішенням моделі належної поведінки (відшкодування збитків або/та відновлення порушеного права).

Заслуговують також на увагу розкриті автором об'єкти адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження, що охарактеризований: 1) загальним об'єктом аналізованих зв'язків – стосовно відновлення справедливості та забезпечення охорони та поновлення прав, свобод та інтересів зацікавлених осіб, що відображає суспільну необхідність існування інституту виконавчого провадження як частини соціально схвалених відносин, що перебувають під охороною, захистом та контролем держави; 2) родовим об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження, яким є примусове виконання рішень судових та позасудових органів, тобто, частина відносин, що характеризують групову належність конкретного діяння до аналізованої сфери; 3) безпосереднім об'єктом в аналізованій сфері, яким є визначена дія, яка породжує зв'язки в окремому конкретному провадженні.

Основні положення та зміст наукового дослідження. Структура дисертаційної роботи обумовлена його метою та завданням, об'єктом та предметом. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі розкривається обґрунтування вибору теми дослідження, визначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкриваються мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, наводяться структура та обсяг дисертації.

Перший розділ дисертації містить три підрозділи, в яких розкрито юридичну природу та засади адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні. У підрозділі 1.1 «Правова природа виконавчого провадження в Україні» автор ґрунтовно досліджує поняття виконавчого провадження та його співвідношення з виконавчим процесом. На цій основі робиться висновок про наявність законодавчих прогалин у

сфері формування дефінітивних норм в аналізованій сфері. Так як законодавець у термін «виконавче провадження» вніс розуміння як судової, так і виконавчої юрисдикційності щодо примусового виконання рішень - на загальне розуміння окресленої проблематики використання термінів «провадження» чи «процес» суттєвого значення не має в контексті здійснюваного дослідження. Саме тому в його межах використовується іменоване законодавчими нормами поняття «виконавче провадження» з розумінням його як складової виконавчого процесу загалом та процедурної діяльності уповноважених органів (посадових осіб) як основних його змістовно-концептуальних складових зокрема (сторінка 34-35).

Структурованим і логічним є дослідження поняття та ознак адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження, здійснене автором у однойменному підрозділі 1.2. Розподіл варіацій уточнювальних чинників щодо змісту й сутності (ознак) аналізованих адміністративно-правових відносин на дві умовні групи дозволив вдало продемонструвати дефінітивні та конструктивні особливості досліджуваної сфери.

Аналізуючи підрозділ 1.3. «Специфіка адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження» автор вдало визначає нормативне врегулювання, тобто коло законодавчих (законів і підзаконних нормативно-правових) актів, які створюють систему так званого виконавчого законодавства. Особливої уваги заслуговує твердження про те, що адміністративно-правові відносини в аналізованій сфері як виключно відносини влади-підкорення, застарілі в розумінні. Автор вважає, що це одностороннє розуміння суб'єктного складу правовідносин, що супроводжують виконавче провадження, зокрема і їх природи. Окрім Державної виконавчої служби, обов'язки з виконання рішень мають також приватні виконавці, органи доходів і зборів, банки й інші фінансові установами. Частково можна стверджувати, що вони як делеговані представники наділені спеціальною правосуб'єктністю. Однак потенційними учасниками виконавчого

провадження є виконавець, сторони, представники сторін, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, суб'єкт оціночної діяльності – суб'єкт господарювання, особи, права інтелектуальної власності яких порушені, поняті, працівники поліції, органи опіки і піклування, а також визначені законами чи підзаконними актами інші органи та установи. Між ними не завжди виникають відносини влади-підпорядкування. Найбільш вдалим сформовано висновок про те, що в умовах сучасності аналізовані правовідносини бувають рівноправні, субординаційні та функціональні залежно від правосуб'єктності їх учасників (сторінка 68-69).

Другий розділ дисертаційного дослідження складається із трьох підрозділів, які присвячені розкриттю взаємозв'язаних складових адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні. У підрозділі 2.1. автор надає загальну характеристику адміністративно-правового статусу суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні. У підрозділі 2.2. автор розкриває матеріальні та нематеріальні блага, що становлять публічну цінність для приватних осіб та держави, які постраждали внаслідок протиправних діянь та на рахунок яких винесено юридичне рішення про примусове їх відновлення. Відповідно, у третьому підрозділі охарактеризовано суб'єктивні публічні права і юридичні обов'язки суб'єктів адміністративного права, які приймають участь в адміністративно-правових відносинах у сфері виконавчого провадження в Україні.

Останній розділ «Вдосконалення адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження в Україні» складається із двох підрозділів в яких розкрито європейський досвід примусового виконання рішень та здійснено удосконалення законодавства у сфері адміністративно-правових відносин виконавчого провадження в Україні. Доцільним і обґрунтованим вбачається авторський підхід, за якого необхідно якісно нове реформування механізмів та організаційних процесів примусового виконання рішень, в тому числі, оновлення законодавства у сфері виконавчого провадження

шляхом створення в майбутній перспективі нового спеціалізованого Закону в цій сфері – «Про виконання рішень» за аналогією із європейським законодавством, а в умовах сьогодення необхідним є внесення змін та доповнень до деяких нормативно-правових актів, в тому числі і Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII.

Зроблені автором висновки є достатньо обґрунтованими, аргументованими та характеризуються високим ступенем достовірності. У сукупності вони свідчать про цілісність проведеного дослідження.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист, відображені в семи публікаціях у наукових фахових виданнях України та інших держав. Загальна кількість наукових публікацій, їх теоретична якість відповідає вимогам щодо оприлюднення результатів наукових досліджень, встановленим наказом МОН України №1112 від 17 жовтня 2012 року «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» і постанови Президії Вищої атестаційної комісії України № 7-05/1 від 15 січня 2003 року «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України».

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового розроблення проблем адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження; правотворчості – для вдосконалення чинного законодавства щодо посилення відповідальності уповноважених осіб на відрахування із заробітної плати заборгованості боржника та обов'язкового задіяння громадських організацій в діяльності державних та приватних виконавців; навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій; правозастосовній діяльності – для покращення якості функціонування інституту виконавчого провадження та окремо підвищення

авторитету та владної сили держави, як складових її іміджу та довіри громадськості до публічних інституцій.

Зауваження та пропозиції за змістом дисертації. Визначаючи актуальність проведеного автором дослідження, наукову новизну, високий теоретичний рівень, а також практичну значимість результатів, слід зазначити, що окремі положення дисертаційної роботи Педана А.І. носять дискусійний характер, а деякі висновки потребують додаткової аргументації:

1. Спірними є категоричне твердження здобувача на сторінці 23, що адміністративно-правові відносини у сфері виконавчого провадження характеризуються винятковістю адміністративно-правових методів.

2. Не можна погодитися із твердженням дисертанта, що поняття «правовідносини» є дискусійною категорією правознавства. Правові відносини - це класичний інститут правознавства, який успішно використовується в теорії права та практиці правореалізації (сторінка 45).

3. Також дискусійною та такою, з якою погодитися у повному обсязі неможливо є думка автора про те, що об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері виконавчого провадження слід шукати в адміністративній нормі, яка спонукає (уповноважує) суб'єктів до ухвалення участі в їх межах (сторінка 98), адже адміністративно-правові відносини виникають не тільки тому, що вони врегульовані нормами адміністративного права, а в першу чергу тому, через те, що вони об'єктивно вимагають такого врегулювання.

4. Здійснюючи компаративістичну характеристику зарубіжного досвіду (сторінка 137) автором підкреслюється, що виконання судового рішення є нічим іншим як елементом, показником результативності судочинства та зокрема незалежності судової гілки влади. Хотілося би почути: чому ж у Україні відсоток виконання судових рішень є низьким?

5. Не можна погодитися із категорійним висновком автора, що в усіх випадках виконавче провадження є завершальною стадією судового розгляду справи (сторінка 140). Адже рішення, яке вже примусово виконане може бути оскарженим до Європейського суду з прав людини, як приклад, щодо

порушення права власності особи, з якої було примусово стягнуто майно чи кошти.

Загальний висновок по дисертації. Дисертаційне дослідження, представлене Педаном Артемом Ігоровичем, є самостійною завершеною науковою працею, в якому отримані нові, доктринально обгрунтовані результати. Необхідно підтвердити достатній рівень теоретичної обгрунтованості висловлених здобувачем наукових суджень, положень і рекомендацій. Зміст автореферату дисертації повною мірою відображає структуру, хід проведеного дослідження, його основні положення та висновки. Автореферат дисертації не містить положень, які не увійшли до основного змісту роботи. Підсумовуючи вищезазначене, стверджуємо, що дисертація Педана Артема Ігоровича на тему «Адміністративно-правові відносини у сфері виконавчого провадження в Україні» відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент

професор кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності

Херсонського державного університету **О.М. Правоторова**

